

Aula Magna 2 maart 2007 Onderwijs

Meertalige scholen met slaagkansen voor alle Brusselse jongeren?

Waarschuwing: met deze nota willen wij een vruchtbare discussie in onze ateliers tot stand brengen en het is zeker niet de bedoeling op een evenwichtige manier een veel te omvangrijk probleem te behandelen.

1. Vaststellingen:

1. De scholen van de Franse gemeenschap verwelkomen om en bij de 80% van de Brusselse leerlingen. De Brusselse leerlingen hebben te kampen met een hogere graad mislukkingen op school in vergelijking met hun Waalse collega's, en dit om 3 redenen:

(a) De sociaal-economische en sociaal-culturele karakteristieken en eigenschappen van hun familie en naaste omgeving;

(b) De meerderheid van de leerlingen met een vreemde origine hebben Frans nooit als moedertaal gehad;

(c) Aangezien er een sterke concentratie van de scholen in Brussel is, is het onderwijs er meer dan in Wallonië onderworpen aan een zogezegde "markt". Er heerst een ware concurrentiestrijd om leerlingen in scholen te werven door hen op een eenvoudige manier onderwijs te verschaffen, d.w.z. er wordt vooral gefocust op leerlingen waarvan de cultuur nauw aansluit bij de school.

Deze realiteit geeft aanleiding tot scholen die veel te homogeen zijn vergeleken met de werkelijke Brusselse realiteit en dit met veel negatieve gevolgen op het welslagen van benadeelde kinderen van vreemde oorsprong. De maatstaven van het type: "opvoeding op de eerste plaats" en "positieve discriminatie", zijn vooral gericht op scholen die ervoor ijveren om benadeelde leerlingen de mogelijkheid te geven om te slagen, d.w.z.; om hun slaagkansen te vergroten, maar momenteel zijn ze veel te bescheiden om deze tendens te wijzigen of aan te passen in het voordeel van de leerling. Het resultaat hiervan is dat zeer veel van de Brusselse jongeren de school verlaten zonder een getuigschrift of alleen maar een minderwaardig diploma op zak hebben waar ze niets kunnen mee aanvangen en waardoor het voor deze benadeelden zeer moeilijk wordt om aan werk te geraken. Noteer dat de eisen op de arbeidsmarkt steeds hoger worden. Bovendien hebben deze jongeren de tweede landstaal onvoldoende onder de knie. Voor velen onder hen is deze taal hun derde taal na hun moedertaal en de Franse taal. Dit taalprobleem stelt niet alleen een probleem om zich te integreren in een stad, maar ook om een job te vinden in een tweetalige stad of buiten het centrum, meer bepaald de rand van Brussel.

2. De scholen van de Vlaamse gemeenschap verwelkomen ongeveer 16% van de Brusselse leerlingen. Deze scholen herbergen vooral Nederlandstalige leerlingen. Toch verwelkomen ze sinds de jaren tachtig ook vele Franstalige kinderen en jongeren van vreemde origine, die nu 80% van het publiek in deze Nederlandstalige scholen uitmaken. Doordat deze scholen tal van moeilijkheden ondervinden met deze jongeren, vermindert de kwaliteit van het onderwijs danig, en daardoor verlaten Nederlandstalige gezinnen de hoofdstad of sturen ze hun kinderen naar scholen buiten Brussel, naar de randgemeenten.

3. De drie Europese scholen in Brussel verwelkomen ongeveer 4% van de Brusselse jongeren, waarvan de meerderheid of 3/4 kinderen van Europese ambtenaren zijn. Deze scholen zitten natuurlijk bomvol. Een voorlopige school zal zich binnenkort in Vorst vestigen en een grote, vierde school opent in 2009 de deuren voor deze kinderen. Er wordt zo maar even in 23 talen onderricht, dus in alle talen van de Europese Gemeenschap, en het is dus niet te verwonderen dat deze scholen aanzien worden als een zeer goed voorbeeld inzake taalgebruik. Deze scholen staan daardoor natuurlijk zeer hoog aangeschreven bij het publiek en kwaliteitsonderwijs wordt verwacht. Weet dat

de kinderen die hier school lopen, kinderen zijn uit zeer goeude families, waarvan het inkomen een stuk hoger ligt dan de gemiddelde Brusselaar. Noteer dat de kosten om hier te studeren lichtjes de 10.000 euro overschrijden (vergeleken met 2.600, 5.500, 10.000 in het lager en middelbaar onderwijs en vooral in de Franse gemeenschap).

Kort samengevat: we hebben in Brussel te kampen met een maximum aan concurrentie en ongelijkheid tussen de verschillende scholen: naast de concurrentie tussen de scholen onderling binnen een zelfde netwerk, naast de concurrentie tussen de drie netwerken binnen iedere gemeenschap, hebben we daarbovenop nog te maken met de concurrentie tussen Nederlandstalig en Franstalig onderwijs, en alsof het nog niet genoeg is, de Europese scholen die een minderheid aan kinderen uit de stad in hun scholen toelaten. Door al deze concurrentie worden de slaagkansen van benadeelde kinderen steeds kleiner en kleiner.

2. Voorstellen

Een principe, een absolute noodzaak: om de Brusselse jongeren meer slaagkansen te geven, moeten we er eerst en vooral voor zorgen dat we gettoscholen uitbannen en meer sociale en culturele vermenging verkrijgen. Vooral om ethische en pedagogische redenen, want het is onontbeerlijk om het welslagen te bevorderen dat jongeren zich goed in hun vel voelen tussen de anderen.

a. Schoolbekkens. Om op die weg verder te gaan leek het beheer van het onderwijs in bekkens veelbelovend. De scholen worden zo verantwoordelijk binnen een socio-geografische ruimte. Ze kunnen dan hun aanbod op elkaar afstemmen en samen inschrijvingen, uitsluiting en de heroriëntatie regelen. De minister van het Franstalig onderwijs heeft deze denkpiste grondig bestudeerd en heeft veel weerstand ondervonden vooral wat de keuzevrijheid van de ouders betreft. Dat heeft haar ambities gevoelig doen dalen en nu richt de hervorming zich op enkele neutrale punten. Nochtans moet op deze piste verder gewerkt worden, temeer daar de Brusselse ruimte gedeeld wordt met het Nederlandstalig onderwijs en de Europese scholen. Men kan niet uitgaan van totaal gescheiden doelgroepen.

b. Gedifferentieerde financiering. Daarnaast moet een bijkomende piste worden uitgewerkt: de aanpassing van de dotatie per leerling in functie van hun sociaal-economisch statuut, rekening houdend met bijvoorbeeld de bekwaamheid en diploma's van de ouders. Daardoor zullen de scholen, of het nu Nederlandstalige of Franstalige zijn, aangezet worden een breder, gevarieerder publiek aan te trekken.

c. Taalregime. Elk beleid voor een Brussels onderwijsbekken moet een centrale plaats geven aan de talenkennis, niet alleen vanwege het belang voor de arbeidsmarkt, maar ook omwille van de diversiteit in moedertalen en ook omdat elke samenwerking tussen het Franstalig onderwijs met de twee minoritaire netten dekenij moet houden met de specifieke bestaansredenen van die netten.

3. Knelpunten.

- a. en b. Aangaande de schoolbekkens en de gedifferentieerde financiering: Zijn de politieke verantwoordelijken wel bereid die hervormingen te overwegen in naam van het algemeen belang en dus eventueel tegen het onmiddellijk belang van een deel van hun electoraat?

Zullen de belangrijkste actoren van het schoolwezen (netten, inrichtende machten, leraars en vakbonden) deze uitdaging willen aangaan, en daarbij hun angsten en hun persoonlijke belangen overstijgen? Durven we een piloot-project in Brussel aan? Wat is er aanvaardbaar en doeltreffend wat de gedifferentieerde financiering betreft?

c. Aangaande het taalregime:

Valt een samenwerking tussen de Franse Gemeenschap en de Vlaamse Gemeenschap te overwegen om alle Brusselse leerlingen een betere kennis van het Nederlands en het Frans te geven dan vandaag het geval is? .

Is het mogelijk om op termijn het aanleren van een tweede en zelfs derde taal via taalbaden te zonder dat daarmee de sociale ongelijkheid wordt aangescherpt? Is het wenselijk een plaats te geven aan de talen van de migranten zonder daarmee de onderwijs segregatie te versterken?

Kunnen we ons een openbaar onderwijs in Brussel inbeelden, dat ook aan de behoeften van de kinderen van de Europese ambtenaren voldoet, zodanig dat deze uit hun getto gehaald worden?